

УДК 373

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2022.1.1.29>

Тетяна ПОТАПЧУК

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна, 76000

ORCID: 0000-0003-1680-6976

Світлана ЧУПАХІНА

доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна, 76000

ORCID: 0000-0003-1274-0826

Наталія КИРСТА

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна, 76000

ORCID: 0000-0002-6777-4890

Надія КРАВЕЦЬ

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна, 76000

ORCID: 0000-0003-4334-1414

Бібліографічний опис статті: Потапчук, Т., Чупахіна, С., Кирста, Н., Кравець, Н. (2022). Взаємодія фахівців здо з сім'єю дитини з порушенням мовлення: теоретичні аспекти. *Acta Paedagogica Volynienses*, 1, 183-190, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.1.1.29>

ВЗАЄМОДІЯ ФАХІВЦІВ ЗДО ІЗ СІМ'ЄЮ ДИТИНИ З ПОРУШЕННЯМ МОВЛЕННЯ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

У статті розкрито науково-теоретичні засади організації логопедичної роботи на основі взаємодії ЗДО та сім'ї. У низці нормативно-правових документів України щодо інклюзивного навчання та в оновленому Базовому компоненті дошкільної освіти визначено взаємодію суспільного та сімейного виховання, а також взаємної відповідальності педагогів і батьків. Аналіз психолого-педагогічних досліджень у галузі загальної та спеціальної освіти дозволив узагальнити те, що проблема взаємодії закладів освіти і сім'ї є актуальною. У статті зосереджено увагу на проблемах оновлення змісту і форм співпраці, що ґрунтуються на нових підходах до педагогічної взаємодії із сім'єю. Розкрито досвід психолого-педагогічної взаємодії фахівців із батьками дітей з порушеннями у розвитку, які передбачають раннє включення батьків у корекційно-компенсаторний освітній процес і допомагають не лише скоригувати, а й попередити появу вторинних порушень у розвитку, досягнути максимально можливого особистісного становлення кожної дитини задля включення їх у суспільство.

У статті укладено технологію взаємодії ЗДО із сім'єю та методику контактної взаємодії педагогів з батьками в послідовності стадій: 1) пошук контактів; 2) пошук спільних тем для обговорення; 3) встановлення загальних вимог до освіти дитини; 4) співпраця задля досягнення освітньої мети; 5) реалізація індивідуального підходу; 6) вдосконалення педагогічної співпраці. Визначено форми та методи роботи з дітьми з порушеннями у мовленнєвому розвитку. З'ясовано, що спілкування, взаємна повага, прийняття відмінностей і визнання важливості інтересів дитини створюють основу для плідної взаємодії. Не завжди досить лише змінити стосунки між членами сім'ї та педагогічним колективом, часом і педагоги, і батьки мають розвинути в собі нові навички та вміння, щоб налагодити якісну взаємодію.

Ключові слова: сімейне виховання, діти з порушенням мовлення, спілкування, взаємодія сім'ї та закладу дошкільної освіти.

Tetyana POTAPCHUK

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department of Theory and Methods Preschool and Special Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Shevchenka str., 57, Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76000

ORCID: 0000-0003-1680-6976

Svitlana CHUPAKHINA

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Professor at the Department of Theory and Methods of Nursery and Special Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Shevchenka str., 57, Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76000

ORCID: 0000-0003-1274-0826

Nataliia KYRSTA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Theory and Methods of Nursery and Special Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Shevchenka str., 57, Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76000

ORCID: 0000-0002-6777-4890

Nadija KRAVETS

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Theory and Methods of Preschool and Special Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Shevchenka str., 57, Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76000

ORCID: 0000-0003-4334-1414

To cite this article: Potapchuk, T., Chupakhina, S., Kyrsta, N., Kravets, N. (2022). Vzaiemodiiia fakhivtsiv ZDO z simieiu dytyny z porushenniam movlennia: teoretychni aspekty [Interaction of ZDO professionals with the family of a child with speech disorder: theoretical aspects]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 1, 183–190, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.1.1.29>

INTERACTION OF ZDO PROFESSIONALS WITH THE FAMILY OF A CHILD WITH SPEECH DISORDER: THEORETICAL ASPECTS

The article reveals the scientific and theoretical foundations of the organization of speech therapy work on the basis of the interaction of ZDO and family. A number of legal documents of Ukraine on inclusive education and the updated Basic component of preschool education define the interaction of public and family education, as well as the mutual responsibility of teachers and parents. The analysis of psychological and pedagogical research in the field of general and special education allowed us to summarize that the problem of interaction between educational institutions and the family is relevant. The article focuses on the problems of updating the content and forms of cooperation, on new approaches to pedagogical interaction with the family. The experience of psychological and pedagogical interaction of specialists with parents of children with developmental disabilities in new organizational forms is revealed. Children in order to include them in society. In the article the technology of interaction of ZDO with a family and a technique of contact interaction of teachers with parents is concluded in sequence of stages: 1) search of contacts; 2) search for common topics for discussion; 3) establishing general requirements for the child's education; 4) cooperation to achieve the educational goal; 5) implementation of an individual approach; 6) improvement of pedagogical cooperation. Forms and methods of working with children are determined. It was found that communication, mutual respect, acceptance of differences and recognition of the importance of the interests of the child create the basis for fruitful interaction. It is not always enough to change the relationship between family members and the teaching staff, sometimes both teachers and parents need to develop new skills and abilities to establish quality interaction.

Key words: family upbringing, children with speech disorders, communication, interaction between family and preschool institution.

Постановка проблеми. Глобальною проблемою сьогодення стає збільшення кількості дітей з порушеннями в мовленнєвому розвитку. Впродовж останніх років спостерігається зростання кількості дітей, що мають несформованість передумов

до навчання у школі. Значну частину таких дітей становлять дошкільники з порушеннями мовлення.

Соціальне оточення дитини дошкільного віку, педагогічна освіченість батьків є основоположними умовами для повноцінного роз-

витку дошкільника. Своєчасне попередження, виявлення та реагування батьків на проблеми розвитку дітей, співпраця з фахівцями в галузі освіти та медицини забезпечують успішне подолання мовленнєвих недоліків дітей.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Проблеми сімейного виховання дітей з порушеннями в розвитку мовлення відображено в наукових дослідженнях Е. Данілавичюте, Н. Заваденко, Р. Лалаєвої, І. Мартиненко, І. Прищепова, Ю. Рібцун, О. Скіотіс, В. Тарасун, Н. Чередніченко, М. Шевченко, М. Шеремет та ін. Провідні науковці вказують на роль найближчого оточення (сім'ї) в процесі корекційно-педагогічного впливу на дітей з мовленнєвими порушеннями і вважають організацію сімейного виховання таких дітей однією з умов створення сприятливого середовища розвитку. Особливе місце в означеному процесі посідає психолого-педагогічна освіченість батьків. Вагомими передумовами підвищення ефективності роботи дослідники називають формування у батьків умотивованого ставлення до корекційної роботи й активне включення в неї.

Мета статті – розкрити науково-теоретичні засади організації логопедичної роботи з дітьми на основі взаємодії закладів дошкільної освіти (далі – ЗДО) та сім'ї.

Відповідно до мети визначено такі завдання дослідження:

1. Проаналізувати основні положення щодо теоретико-методологічних засад організації логопедичної роботи у взаємодії ЗДО та сім'ї.
2. Розкрити сутність і зміст організації логопедичної роботи з дітьми у взаємодії ЗДО та сім'ї.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному світі формуються нові освітні потреби:

- батьків – в отриманні педагогічної підтримки в освіті дітей;
- дитини – в педагогічно освічених батьках;
- у зв'язку між якістю сімейного виховання та соціальними проблемами суспільства (Чередніченко, Карпенко, 2016: 34).

Питання щодо виховання дітей неможливо вирішити, не спираючись на сім'ю. Дослідники різних періодів обґрунтовують значення спілкування і міжособистісної взаємодії для розвитку дитини. Основними у визначенні теоретичних

понять взаємодії і спілкування визнано праці психологів, а саме Б. Ананьєва, Л. Виготського та ін.

Спілкування і взаємодія – різні поняття. Взаємодія розглядається як внутрішній стан людини, а спілкування – зовнішнє вираження станів. Означені явища взаємопов'язані, взаємодія проявляється у спілкуванні. Формування особистості дитини залежить як від особливостей взаємодії в сім'ї, так і від стилю спілкування всіх членів родини. Особливості взаємодії і спілкування між членами сім'ї створюють певну психологічну атмосферу, яка визначає виховні можливості сім'ї. Стосунки і спілкування в сім'ї впливають на дитину поряд з усіма чинниками цілеспрямованого виховання (Журавльова, 2016: 32).

Отже, взаємодія – філософська категорія, що відображає процеси впливу об'єктів один на одного, їх взаємну зумовленість і породження одним об'єктом іншого, об'єктивна та універсальна форма руху, розвитку, що визначає існування і структурну організацію будь-якої матеріальної системи, одна зі сторін спілкування, що припускає певну форму організації спільної діяльності (Булгакова, 2015: 21).

У педагогічному словнику педагогічна взаємодія трактується як «особлива форма зв'язку між учасниками освітнього процесу. Передбачає взаємозбагачення інтелектуальної, емоційної, діяльнісної сфері учасників освітнього процесу: їх координацію та гармонізацію» (Гончаренко, 2008: 18).

Дослідники розглядають взаємодію як форму спілкування. Так, Б. Ананьїн визначає спілкування як міжособистісну взаємодію й, аналізуючи детально всі основні складники спілкування як психологічного процесу, окрім мовленнєвих і немовленнєвих засобів спілкування, виділяє в ньому внутрішню сторону – пізнання учасниками спілкування один одного, міжособистісні відносини, саморегуляцію вчинків людини з урахуванням отриманого знання, перетворення внутрішнього світу, що беруть участь у спілкуванні людей, і вказує на існування постійних зв'язків між цими окремими до спілкування процесами (Ананьїн, 2011: 25).

На думку вчених, у взаємодії людей, якою завжди є спілкування, прослідковуються три компоненти: пізнання людьми один одного, ставлення їх один до одного, якщо під ставленням в означеному випадку розуміти емоцій-

ний відгук, який виникає під час спілкування, і звернення людини до людини в спілкуванні (Тарасун, 2008: 67).

Окрім того, учасники спільної діяльності повинні мати бажання працювати разом, тобто мати загальну мотивацію. Поділ єдиного процесу діяльності на окремі функціонально пов'язані операції та їх розподіл між учасниками – це одна характерна ознака спільної діяльності. Однак спільна діяльність вимагає не стихійної, а певної узгодженості, координованого виконання розподілених взаємопов'язаних дій та обов'язків. Узгодження передбачає послідовність операцій за заздалегідь визначеною програмою.

Ще однією ознакою вчені визначили наявність для її учасників єдиного кінцевого результату. Спільна діяльність виникає для того, щоб було досягнуто результат (у разі неможливості його досягнення однією людиною) чи результат у короткий проміжок часу. Зіставлення єдиного результату з витратами на його досягнення дозволяє визначити ефективність чи результативність (продуктивність) спільної діяльності.

Означені теоретичні положення обґрунтовують визначення педагогічної взаємодії закладу дошкільної освіти та сім'ї, яка виховує дитину з мовленнєвими порушеннями. Педагогічна взаємодія – це особлива форма співпраці, під час якої педагога, фахівці, враховуючи особливості сімей, створюють умови становлення батьків активними суб'єктами корекційно-компенсаторного процесу, спрямованого на компенсацію мовленнєвих порушень, і забезпечують єдність педагогічного впливу на дошкільників з мовленнєвими проблемами в сім'ї та в закладі дошкільної освіти.

Учені виокремлюють типи батьківської взаємодії, які зустрічаються в сучасному освітньому середовищі: «пасивні батьки», «унікають проблем», «агресивно-незадоволені», «гордовиті інтелектуали» (Дмитрієва, 2015: 55). Встановлено, що за всіма означеними типами поведінки батьків насправді приховано уразливість дорослого, здебільшого холодність у стосунках з дитиною, нерозуміння проблем дитини, розгубленість, страх розкрити свої справжні почуття, зруйнувати свої стереотипи тощо. Тоді як ознаками сучасної освітньої системи визначено: відкритість; демократичність; взаємообмін думками; толерантне ставлення до

індивідуальності її учасників, гордості за свій колектив, заклад тощо.

Отже, дослідження проблем сім'ї та сімейного виховання засвідчують, що батьки здебільшого потребують допомоги і підтримки з боку фахівців. «Виховання батьків» – міжнародний термін, під яким розуміється допомога батькам у виконанні ними функцій вихователів власних дітей, батьківських функцій. Метою виховання батьків стає створення таких перспектив, яких вони потребують як педагоги. Виховання батьків має також допомогти їм набутти впевненості й рішучості, побачити свої можливості й відчути відповідальність за своїх дітей. Необхідність роботи з батьками ґрунтується на їхніх потребах у підтримці, на потребах самої дитини в педагогічно освічених батьках, на існуванні взаємозв'язку між якістю домашнього виховання і соціальними проблемами суспільства (Булгакова, 2015: 24).

Сучасна модель співпраці ЗДО із сім'єю розглядається як процес міжособистісного спілкування, результатом якого є формування у батьків усвідомленого ставлення до власних поглядів і установок у вихованні дитини.

На сучасному етапі розвитку спеціальної освіти та інклюзивного навчання актуальність проблеми максимального використання виховного потенціалу сім'ї зумовлена зміною поглядів на роль сім'ї в освіті дітей з ООП. Консультаційну та корекційно-педагогічну допомогу дітям з порушеннями в розвитку та їхнім родинам надають у різних державних організаціях (інклюзивно-ресурсних центрах, навчально-реабілітаційних центрах); регіональних, благодійних громадських організаціях; громадських об'єднаннях батьків тощо.

У сучасних закладах дошкільної освіти надається комплексна підтримка сім'ям та дітям фахівцями, практичною роботою яких є використання психолого-педагогічної діагностики з додатковими видами терапії: (арт-терапія, музикотерапія, казкотерапія, іпотерапія тощо). Основними формами роботи фахівців з дітьми є індивідуальні та групові заняття, форма діяльності, яку використовують, – лекційно-просвітницька, тренінги, семінари тощо (Журавльова, 2016: 59).

Так, Б. Ананьїн (2011) запропонував алгоритм психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливостями

розвитку. Вчений виокремив чотири етапи: пропедевтичний, діагностичний, компенсуючий, коригуючий, формуючий, контрольний (умовно-підсумковий). Означений підхід до психолого-педагогічного супроводу сім'ї сприяє успішному вирішенню проблем дошкільників із ЗПР до початку їх шкільного навчання (Ананьїн, 2011: 31).

Вченими розроблена і запропонована для впровадження програма роботи з батьками, які виховують дітей з порушеннями розвитку, що передбачає п'ять етапів роботи:

I етап. Раннє виявлення сімей, що виховують дітей з особливостями в розвитку, для надання психолого-педагогічної підтримки. Психокорекційна робота спрямована на створення умов гармонійної сімейної взаємодії.

II етап. Визначення соціальної перспективності батьків.

III етап. Визначення перспектив дитини в навчанні.

IV етап. Формування початкових навичок професійної орієнтації дитини. Визначення перспектив дитини в соціально-професійній сфері.

V етап. Психокорекційна допомога сім'ям випускників. Обмін досвідом з іншими сім'ями.

У реалізації програми беруть участь психолог, логопед, педагог, тифлопедагог, соціальний педагог, інструктор з ЛФК, лікарі, юристи соціального захисту та ін. (Костюк, 1989).

Скажімо, задля забезпечення наступності в роботі вчителів-дефектологів знайомлять батьків зі спеціальними методами і прийомами роботи зі слабочуючими дітьми. Ця робота проводиться в таких організаційних формах, як: анкетування, співбесіди, бесіди, індивідуальні консультації, рекомендації батькам, батьківські збори, батьківські конференції тощо. Учені обґрунтовують особливості консультування і підтримки сімей, які виховують дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями в розвитку. Пропонують нові організаційні форми допомоги родині.

Однією із запропонованих форм допомоги батькам, які виховують дітей з порушеннями в розвитку, є «Університет для батьків». Основними завданнями «Університету» є вивчення проблем сімейного виховання дітей з порушеннями розвитку і розробка нових організаційних форм і педагогічних технологій включення батьків у корекційно-компенсаторний процес.

Ефективною організаційною формою консультування батьків і навчання їх використовувати педагогічні технології є також включення батьків у корекційні заняття педагога з дитиною та участь батьків у групових семінарах-заняттях.

Окрім індивідуального консультування, в практиці психолого-педагогічної допомоги батькам активно застосовується комплексний підхід до реабілітації дітей групи ризику. Він реалізується різними фахівцями і передбачає впровадження традиційних і нетрадиційних методів та нових технологій реабілітації дітей з перинатальним ураженням центральної нервової системи. За заявою батьків дитини з порушеннями розвитку і висновком ІРЦ для надання корекційної допомоги дитину спрямовують в інклюзивну групу ЗДО чи спеціальний заклад.

Серед різних моделей консультування сім'ї вчені виокремили медичну, діагностичну, психологічну, соціальну, педагогічну моделі консультування залежно від специфіки закладу чи організації, в які звертаються батьки за допомогою щодо вирішення проблем, з якими вони зіткнулися, і від стану фізичного та психічного здоров'я дитини (Журавльова, 2020: 16).

Найбільш продуктивними формами роботи із сім'ями практики визнали індивідуальні форми впливу, зокрема, індивідуальне консультування: спільне обговорення з батьками процесу і результатів корекційної роботи, аналіз причин незначного просування в розвитку окремих сторін психічної діяльності та спільне вироблення рекомендацій щодо подолання негативних тенденцій у розвитку дитини, індивідуальні практикуми з навчання батьків щодо форм діяльності з дітьми, які мають корекційну спрямованість.

Групові форми роботи – це здебільшого семінари-практикуми, які сприяють формуванню нових знань щодо проблеми, а також оволодінню необхідними практичними навичками.

Особливе місце в системі традиційних і нетрадиційних стратегій взаємодії з батьками дитини, що має затримку мовленнєвого розвитку, посідає робота щодо включення сім'ї в процес супроводу мовленнєвого розвитку дітей. Роль батьків та корекційна спрямованість сімейного виховання для успішного подолання недоліків мовлення у дітей за значимістю співзвучна з важливістю логопедичної роботи. Експериментально підтверджено, що використання техноло-

гії поетапного формування педагогічної діяльності батьків дозволяє досягти якісного рівня організації корекційно-педагогічного процесу в умовах сім'ї. Однак технології формування педагогічної діяльності батьків, підвищення їхньої педагогічної освіти в сучасних умовах, моделі взаємодії з сім'єю дитини, яка має мовленнєві проблеми, розроблені недостатньо.

Окрім того, особливості дітей мовленнєвої групи змушують навіть незацікавлених батьків звертати увагу на мовлення своїх дітей. Перехід у логопедичну групу ЗДО чи інклюзивну групу вимагає витрати певних зусиль і уваги (консультації логопеда, висновок фахівців ІРЦ; процедура обстеження фахівцями; можливий перехід в інший ЗДО). Природно, що більшість батьків робить усе усвідомлено й відповідально, з прагненням сприяти розвитку мовлення дитини, приділяючи цьому процесу велику увагу (Ананьїн, 2011: 32).

На жаль, у ЗДО заняття з логопедом здебільшого проводяться в першій половині дня, один-два рази на тиждень, що для зустрічі з усіма батьками явно недостатньо. Задля налагодження співпраці з батьками і конструктивної взаємодії для надання підтримки й допомоги сім'ї у вихованні дитини з мовленнєвими проблемами педагогам важливо переглянути взаємостосунки з батьками, перевести їх у русло сприятливого формування активної батьківської позиції.

Аналіз досліджень виявив, що система впливів та способів поведінки батьків з дитиною визначається як «сімейне виховання», «стиль виховання», «тип виховання», «батьківське ставлення». Останні розглядаються як реальна спрямованість батьків у виховній діяльності, в основі якої є свідомо чи несвідомо оцінка дитини, що проявляється в способах і формах взаємодії з ним. При цьому батьківська позиція реалізується в різних способах впливів, у характері поведінки з дитиною і в сталих відносинах батьків з дитиною.

Вчені зауважують, що батьки дітей з мовленнєвими порушеннями здебільшого недостатньо готові до корекційної діяльності, не завжди об'єктивно оцінюють рівень їхнього розвитку, не завжди приділяють досить уваги цілеспрямованому вихованню дитини в сім'ї, не можуть надати дітям допомогу з подолання в них порушень у розвитку. Батьки не завжди спроможні

реально оцінити значення власної участі в розвитку дитини, поводитись себе по-різному. Одні внутрішньо не готові надавати корекційну допомогу, вважаючи, що мовленнєві недоліки з віком зникнуть самостійно. Інші вважають, що розвиток мовлення їхніх дітей – це завдання фахівців, це спеціальні знання, організовані педагогами і логопедами. Здебільшого сучасні батьки намагаються активно взаємодіяти, однак роблять це невміло, інколи швидко переходять від енергійних спроб надання своїм дітям корекційно-педагогічної допомоги до бездіяльності, оскільки не бачать успіхів (Ананьїн, 2011: 33).

Зазвичай батьки не досить обізнані з методиками, як допомогти власним дітям із труднощами в навчанні. Вони не розуміють реальних причин, через які їхні діти відчувають ці труднощі, й інколи вважають їх ледачими і такими, що не хочуть учитися. Батьки не можуть установити контакт із такою дитиною, організувати з нею спільну діяльність, не завжди можуть переконати дитину в будь-чому, в спілкуванні інколи використовують осуд. До вирішення означених у процесі зростання і розвитку дитини нових проблем батьки здебільшого бувають не готові (Журавльова, 2020: 13).

Дослідники зауважують, що діяльність батьків щодо виховання дітей наближена до професійної педагогічної діяльності, яка визначається природою виховання як соціального явища. Однак у сімейній сфері, на відміну від професійної, практично відсутнє таке поняття, як педагогічна компетентність батьків, немає спеціально організованої служби освіти чи підтримки батьків. Взаємодію педагогів з батьками спрямовано на підвищення педагогічної культури батьків. Усім батькам необхідні педагогічні знання, тому з народженням дитини вони змушені опановувати професію вихователя.

Висновки. Отже, спираючись на теоретичні положення, можемо виокремити структурні компоненти готовності батьків до спільної з логопедом роботи: теоретичний (знання), практичний (уміння) та особистісний розвиток.

Зміст роботи з батьками реалізується через різноманітні форми роботи з дітьми. Існують традиційні (колективні, індивідуальні й науково-інформаційні) та нетрадиційні форми спілкування педагога з батьками дошкільників, завдання яких – збагатити їх педагогічними знаннями.

Вченими запропоновано методи активізації батьків (ігрові, постановка дискусійних питань, демонстрація відеороликів, педагогічна рефлексія, ігрове моделювання поведінки тощо), які спрямовані на виникнення інтересу до обговорюваного матеріалу, асоціацій із власним досвідом, бажання батьків брати активну участь в обговоренні запропонованого матеріалу.

Таким чином, аналіз психолого-педагогічних досліджень дозволив узагальнити те, що педагоги і батьки мають зобов'язання діяти спільно, розвиваючи співпрацю. Спілкування, взаємна повага, прийняття відмінностей і визнання

важливості інтересів дитини створюють основу для плідної взаємодії. Не завжди досить лише змінити стосунки між членами сім'ї та педагогічним колективом, часом і педагоги, і батьки мають розвинути в собі нові навички та вміння, щоб налагодити якісну взаємодію.

Перспективи подальших розвідок. Ґрунтовний аналіз досліджень та соціального замовлення системи дошкільної освіти стає основою для вивчення змісту логопедичної роботи на засадах взаємодії ЗДО і сім'ї з урахуванням програм і окремих технологій педагогічної допомоги.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ананьин Б.Г. Развитие системного подхода в теории воспитания : монография / под ред. Л.В. Байбородовой. Ярославль : Изд-во ЯГПУ, 2011. 198 с.
2. Булгакова Д. Корекційні та реабілітаційні аспекти допомоги сім'ям, що виховують особливу дитину. Херсон : DaTis, 2015. 178 с.
3. Гончаренко С.У. Освіта. Енциклопедія освіти ; АПН України ; гол. ред. В.Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
4. Дмитрієва І.В. Корекційно-розвивальна робота з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку з труднощами у навчанні. *Проблеми трудової і професійної підготовки* : зб. наук. праць. Слов'янськ : ДДПУ, 2015. Вип. 17. Т. 3. С. 78–86.
5. Дмитрієва І.В., Іваненко А. Індивідуальний підхід до дитини з особливими освітніми потребами в умовах спеціального навчального закладу : навч.-метод. посібник. Слов'янськ : Вид-во Б.І. Маторіна, 2016. 72 с.
6. Журавльова Л.С. Діти молодшого шкільного віку з мовленнєвими порушеннями у системі освіти. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 19 : «Корекційна педагогіка та психологія»*. 2016. Вип. 32. Ч. 1. С. 101–107.
7. Журавльова Л.С. Методика логопедичного скринінгу : навч.-метод. посібник. Мелітополь : ФОП Однорог Т.В., 2020. С. 80. 423 с.
8. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. Київ : Рад. шк., 1989. 608 с.
9. Тарасун В.В. Морфофункціональна готовність дітей з особливостями у розвитку до шкільного навчання: діагностика і формування (нейропсихологічний супровід) : монографія. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008. 299 с.
10. Чередніченко Н.В., Карпенко О.М. Психолінгвістичний підхід до подолання мовленнєвих порушень у дітей із системними порушеннями мовлення. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19 : «Корекційна педагогіка та спеціальна психологія»*. 2016. № 31. С. 132–140.

REFERENCES:

1. Ananyn B. G. (2011). Razvytye systemnoho podkhoda v teoryy vospytanyia [*Development of a systems approach in the theory of education*]: monohrafiya / pod red. L. V. Baiborodovoi. Yaroslavl: Yzd-vo YaHPU, 198 s. [in Russian].
2. Bulhakova D. (2015). Korektsiini ta reabilitatsiini aspekty dopomohy simiam, shcho vykhovuiut osoblyvu dytynu [*Corrective and rehabilitation aspects of assistance to families raising a special child*]. Kherson : DaTis, 178 s. [in Ukrainian].
3. Honcharenko S. U. (2008). Osvita. Entsyklopediia osvity [*Education. Encyclopedia of Education*]/ APN Ukrainy; hol. red. V. H. Kremen. Kyiv: Yurinkom Inter, 1040 s. [in Ukrainian].
4. Dmytriieva I. V. (2015). Korektsiino-rozvyvalna robota z ditmy doshkilnoho ta molodshoho shkilnoho viku z trudnoshchamy u navchanni [*Correctional and developmental work with children of preschool and primary school age with learning difficulties*]. Problemy trudovoi i profesiinoi pidhotovky: zb. nauk. prats. Sloviansk: DDPU, Vyp. 17. T. 3. S. 78–86. [in Ukrainian].
5. Dmytriieva I. V., Ivanenko A. (2016). Indyvidualnyi pidkhid do dytyny z osoblyvymy osvitimy potrebamy v umovakh spetsialnoho navchalnoho zakladu [*Individual approach to a child with special educational needs in a special school*]: navch.-metod. posibnyk. Sloviansk: Vyd-vo B. I. Matorina, 72 s. [in Ukrainian].

6. Zhuravlova L. S. (2016). Dity molodshoho shkilnoho viku z movlennievymy porushenniamy u systemi osvity [*Children of primary school age with speech disorders in the education system*]. Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Serii # 19. Korektsiina pedahohika ta psykholohiia. Vyp. 32. Ch. 1. S. 101-107. [in Ukrainian].
7. Zhuravlova L. S. (2020). Metodyka lohopedychnoho skryninhu [Methods of speech therapy screening]: navch.-metod. posibnyk. Melitopol: FOP Odnoroh T. V., 80 s. 423. [in Ukrainian].
8. Kostiuk H. S. (1989). Navchalno-vykhovnyi protses i psykhhichni rozvytok osobystosti [*Educational process and mental development of personality*]. Kyiv: Rad. shk., 608 s. [in Ukrainian].
9. Tarasun V. V. (2008). Morfofunktsionalna hotovnist ditei z osoblyvostiamy u rozvytku do shkilnoho navchannia: diahnozyka i formuvannia (neiropsykholohichni suprovid) [*Morphofunctional readiness of children with peculiarities in the development of schooling: diagnosis and formation (neuropsychological support)*]: monohrafiia. Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 299 s. [in Ukrainian].
10. Cherednichenko N. V., Karpenko O. M. (2016). Psykholinhvistychnyi pidkhid do podolannia movlennievych porushen u ditei iz systemnymy porushenniamy movlennia [*Psycholinguistic approach to overcoming speech disorders in children with systemic speech disorders*]. Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Serii 19. Korektsiina pedahohika ta spetsialna psykholohiia. # 31. S. 132–140. [in Ukrainian].